

ORTA YAŞ BİREYLERDE YAŞLANMA KAYGILARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

AN INVESTIGATION OF AGING CONCERNS IN MIDDLE AGE INDIVIDUALS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Hüseyin CERTEL¹, *Mustafa MEMİŞ²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Psikolojisi
Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, *ORCID ID: 000-0002-5120-7904*

²Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din
Psikolojisi Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, *ORCID ID: 0000-0003-1811-5677*

e-mail: mustafamemis_69@hotmail.com

ÖZET

Her canlı gibi insan da doğar, büyür, yaşlanır ve ölür. Bu doğal bir yaşam döngüsüdür. Hayat boyu devam eden bu gelişim serüveninde insanların en büyük korkuları bu hayat döngüsünün son kısmını teşkil eden yaşlanma ve kaçınılmaz son olan ölümdür. Orta yaş döneminde bulunan ve yaşlılığa adım atmak üzere olan bireyler, yaşlılıkta karşılaşmaları muhtemel olan birtakım olumsuzluklar nedeniyle endişe ve korkularla yüzleşmeye başlarlar. Bu korkular, yetersiz bedensel yetiler nedeniyle olabileceği gibi, öz bakım ihtiyaçlarını karşılayamama, ihtiyaç anında çevresel yardımdan mahrum olma, destek bulamama, çevresel ve maddi sorunlardan kaynaklanabilmektedir. Bu çalışmada, yaşlılığın eşliğindeki bireylerin, önlerinde duran bu zorlu döneme dair endişe ve korkularının neler olabileceği araştırma sonuçlarına bağlı olarak işlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Orta yaş, yaşlanma, yaşlılık, korku, kaygı

JEL KODU: I12

ABSTRACT

Like every living creature, human beings are born, grow up, grow old and die. This is a natural life cycle. In this life-long development adventure, the biggest fears of people are aging, which is the last part of this life cycle, and death, which is the inevitable end. Individuals in middle age and about to step into old age begin to face anxiety and fears due to some negativities that they may encounter in old age. These fears may be due to insufficient physical abilities, as well as not being able to meet self-care needs, being deprived of environmental assistance when needed, not being able to find support, and environmental and financial problems. In this study, the worries and fears of the individuals who are on the brink of old age about this difficult period are tried to be studied depending on the results of the research.

Key Words: Middle age, ageing, old age, fear, worry

JEL CODE: I12

GİRİŞ

Dünyada yaşlı nüfus oranı, artan uzun yaşam beklentisi ve azalan doğurganlık oranları nedeniyle (URL 1, 2020) hızlı bir artış eğilimi göstermektedir. 2015 yılında dünya nüfusunun % 8,5'i yani 617 milyon kişi 65 yaş üstü iken, aynı raporunda 2019 yılında dünya nüfusunun her 11 kişiden 1'inin yaşlı bireylerden (URL 2, 2020) oluşacak kadar yaşlılık oranının yükseldiğini, dünya nüfusunun 2050 yılında; % 21,2'sini 60 yaş üstü bireylerin, % 4,1'ini ise 80 yaş üstü bireylerin oluşturacağı; 2100 yılında ise bu oranların sırasıyla % 27,5 ve % 7,6 olacağı tahmin edildiği ifade edilmektedir (URL 3, 2020). Türkiye'de de yaşlı nüfus oranında benzer şekilde artış olacağı 2013 yılında % 7,7 olan 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfusun (URL 4, 2020) 2050 yılında % 26'ya çıkabileceği öngörülmektedir (URL 5, 2020). Gerek ülkemiz ve gerekse dünyada sağlık hizmetlerindeki iyileşme, yaşam kalitesindeki artış, beslenme ve gıda

konusundaki imkânların çokluğu yanında gıda çeşitliliğinin etkisiyle yükselen yaş ortalaması ve artan yaşlı nüfus, ortalama insan yaşam süresinin uzaması, insanlık için bir başarı gibi görüntü veriyor olsa da, ileri yaşlılık itibariyle insanlığın ve daha özelden yaşlılık çağına gelmiş bireylerin birtakım sorunlarla yüzleşecekleri gerçeğini unutmamak gerekir.

Her canlı gibi doğan, büyüyen, yaşlanıp ölen insanın, bu hayat serüveni içerisinde doğal olarak bir takım sorunlarla yüzleşmesi, bu sorunlardan dolayı endişe ve korkuya kapılması ve bu sorunların üstesinden gelmek için çarelere başvurması, çıkar yol araması olağan bir durumdur. Karşılaşılan sorunlar günlük hayattan, karşılıklı ilişkilerden kaynaklanacağı gibi bedensel sorunlardan, rahatsızlıklardan, ilerleyen yaşın getirmesinin muhtemel olduğu bir takım bedensel yeti kaybı ve eksikliklerden ya da ilerleyen yaşın getireceği güç kaybı nedeniyle ihtiyaçlarını gidermede yaşayacakları güçlüklerden kaynaklanabilir. Doğal olarak karşılaşılan ya da karşılanması olası olan bu güçlükler, birey ve birey psikolojisi üzerinde birtakım etkiler meydana getirecek, korku ve kaygı durumlarının ortaya çıkmasına neden olacaktır. Yüzleşilmesi kaçınılmaz olan, korku ve kaygılara neden olan bu sorunların daha çok, bireylerin bedensel yetilerinin zayıfladığı, öz bakım ihtiyaçlarını yerine getirmenin zorlaştığı ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için yardıma ihtiyaç duydukları, hastalıkların ve hastane ihtiyacının arttığı, çalışma, para kazanma durumunun zorlaştığı, modern çağın birçok alanı etkilemesi gerçeğine paralel olarak aile yapısını da etkilemesine bağlı gelişen çekirdek aile anlayışının yaygınlaşması neticesinde ya da hayat şartları gereği yetiştirdiği çocukları ihtiyaç anında yanında bulamadıkları, yalnızlıkla yüzleşmek zorunda kaldıkları, hatta bazen unutuldukları gerçeği yaşlılık döneminde zuhur eden problemlerdendir. Dolayısıyla bu dönemin getireceği zorluklara dair çevresel örneklerin de etkisiyle ortaya çıkan korku ve kaygıların, gelişim döneminin en zorlu evresi olan yaşlılık döneminin öncesi olarak nitelendirilebilecek olan ve orta yaş kabul edilen 50’li yaşlar ile söz konusu yaş üstü bireylerde yoğunluk kazanmaya başladığı görülmektedir. Bahsi geçen dönem bireylerine ait endişelerden bir diğeri de huzur evlerine yerleştirilme korkusudur. Her ne kadar toplumsal ihtiyaçlara yönelik elzem bir ihtiyacı karşılıyorsa da huzur evleri, yaşlılık dönemindeki kurumsallaşmayı temsil eden, yaşlılık dönemini aile ortamında geçiren bireylere nazaran ruhsal problemlerin, yalnızlık ve terk edilmişlik hissinin kuvvetli hissedilmesi yanında mevcut kurumsallaşmanın, aileyle beraber yaşayan kurumsallaşmamış yaşlılara nazaran topluma ve yönetimlere da ek maliyetler getirmesi (Amiri, 2018) nedeniyle de problem teşkil ettiği bir realitedir.

Korku, Kaygı, Yaşlanma ve Yaşlılık

Günlük yaşantınızda korku ve kaygı terimlerini çoğu zaman birbirinin yerine kullanılırız. Tanımlara bakıldığında zaman çoğu kez birbirinin yerine kullandığımız bu iki kavramın birbirinden farklı gibi gözükse fakat birbiri ile yakından ilişkili duygular olduklarını görürüz. Korku ve kaygı kavramlarını birer cümle ile tam olarak tarif etmek aslında zor bir durumdur. Ancak korkuyu, “tehlike düşüncesinin uyandırdığı duygusal bir reaksiyon” (Gençöz, 1998) ya da “aniden ortaya çıkıveren bir tehlikeye karşı gösterilen reaksiyon”(URL 6, 2020) şeklinde tanımlayabilmek mümkündür. Korku, beraberinde soluk beniz, terleme, titreme ve çarpıntı gibi bedensel tepkilerin de eşlik ettiği, kişilerde, 4-6 aylık bebeklik döneminden itibaren algılanmaya başlanan (URL 7, 2020) ve karşılaşılan tehlikelere bağlı olarak hayat boyu var olan, gelişme gösteren, bir duygu durumudur. Kaygı ise, psikiyatride “anksiyete” kavramı ile de ifade edilmekte olup, “kişinin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren aşırı uyarılmışlık durumunu” veya “herhangi bir tehlikenin korkusunun yansıması olarak insanda ortaya çıkan tedirginlik ya da akıl dışı korku durumu” olarak tanımlanabilir (Budak, 2000). Korku, genellikle tehlike ile karşılaşılan anda meydana gelen duygusal tepki durumunu ifade ederken, kaygı ise genellikle

geleceğe dair, karşılaşılmaması muhtemel endişeleri ifade eder. Yüksek bir yere çıkan birisinin düşme tehlikesine karşı sergilediği endişe durumu korkuyu ifade ederken, toplum karşısında konuşma endişesi yaşayan birisinin ya da sınava girecek bir öğrencinin başarılı olup olamayacağına dair sergilediği endişe durumu, geleceğe dönük oluşu nedeniyle kaygı durumunu ifade etmektedir. Korkuların kaynağı net ve bellidir, çünkü korku duygusu birebir tehlike ile yüz yüze gelindiği anda somut tehlikeden zuhur eden duygu durumudur. Ancak kaygının kaynağı net değildir, somut bir tehlikeden bahsedilemez. Başka bir deyişle, kaygı nesnesiz olması nedeniyle korkudan farklıdır, korkunun insan ya da bir olay olsun nesnesi belli iken kaygının nesnesi belirsizdir (Manav, 2011). Kaygılar, olası ve net olmayan tehlikelerden dolayı zuhur eden endişelerin varlığı ile ortaya çıkarlar. Kaygı, insanın günlük davranışlarında en sık gözlemlenen bir hadiselerden birisidir. Herkeste değişik nedenlerden dolayı, değişik derecede kaygı vardır ve hiçbir kaygısı olmayan kimse hemen hemen yoktur (Cüceloğlu, 2000). Ancak kişilerde var olan kaygının derecesi önem arz eder. Çünkü kaygının derecesi, kaygıdan kaynaklanan bir takım davranış bozukluklarının temelini oluşturur.

Kavramlardan bir diğeri olan yaşlanma, “kronolojik, fizyolojik, sosyal ve psikolojik boyutları olan, doğumdan başlayarak ölüme kadar süren ve kaçınılmaz olan bir büyüme ve gelişme sürecini” (Saygılı, 2017) ifade ederken yaşlılık, ömür boyu gelişim dönemlerinden yetişkinlik ya da orta yaş olarak tabir edilen dönem sonrasında kapsıyor olup, yaşlılık sınırı olarak çoğu ülkede 65 yaş kronik yaşlılık başlangıcı kabul edilmektedir (Aslan & Hocoğlu, 2017; Kowal & Dowd, 2001). Yaşlılık, fizyolojik değişimlerin yanında, bir anlamda da toplum tarafından tanımlanan ve oluşturulan bir kavramdır ve bu tanımlamanın oluşturulmasındaki sosyal etkenlerden birisi çalışan bireylerin emeklilik geleneğidir (Wiles, 1987). Toplumsal gelenek ve hâkim anlayışa göre emekli olan bir birey artık yaşlanmış kabul edilir. Yaşlılık döneminin de kendi içerisinde, genç yaşlılık (65-74), orta yaşlılık (75-84), ileri yaşlılık (85 ve sonrası) şeklinde tasnif edilebilmesi mümkündür. Dolayısıyla tasnifteki ileri yaş gruplarına yaklaşıldıkça yaşlılığın bireylere getirmesi muhtemel olan riskler artmakta, bireylerin bedensel aktivitelerin azalması, oluşan güç kaybı neticesinde kendine yetebilme ve kendi öz ihtiyaçlarını giderme potansiyeli de yaş ile orantılı olarak azalmaktadır.

“Yaşlanma”, doğumdan ölüme kadar geçen tüm yaşam seyrini içeren bir kavram iken “yaşlılık”, bu yaşam seyrinin son kısmını teşkil etmektedir. Ancak çoğu yerde yaşlanma ve yaşlılık kavramları birbirinin yerine kullanılan terimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğumla başlayan gelişim süreçlerinden birisi olan yaşlılık da diğer gelişim evreleri gibi dinamik bir yapıya sahip yani süreklilik arz eden bir dönemi ifade eder. Yaşlılık döneminin getirdiği belirtilerinin ortaya çıkışı, her bireyde farklı oranlarda ortaya çıktığı bireysel bir süreçtir (Küçük, 2016). Bireylerin sahip oldukları yaşam koşulları, iş hayatları, beslenme şekilleri, aldıkları sağlık hizmetleri ve bu hizmetlerin kalitesi gibi etkenler yaşlanma hızını ve bireylerde yaşlanma belirtilerinin ortaya çıkma süreçleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Aristoteles “Rhetorik” adlı eserinde; “hastalık erken gelen bir yaşlılık, yaşlılık ise doğal bir hastalıktır” ifadesini kullanmakta ve yaşlılığı hayatın doğal akışının bir parçası, ancak beraberinde birtakım güçlükleri de getiren bir dönem olarak tarif etmektedir.

Canlı yaşamındaki doğal döngünün bir parçası olan yaşlılık, birçok zorluğu da beraberinde getiren bir dönemdir. Ortaya çıkan güçsüzlük ya da ihtiyaçlarını gidermekteki yetisel eksiklikler, bu dönemde kişi için hayatın zorlaşmasına ve dış yardım ve destek ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olur. Bu durum tüm canlılarda olduğu gibi insan için de geçerli olan kaçınılmaz doğal bir dönemi ifade eder. Yaşın ilerlemesi ile beraber kalp, dolaşım, boşaltım, solunum ve bağışıklık sistemlerinin işlevlerinde sürekli bir gerileme meydana gelir. Bu gerilemenin derecesi, yukarıda da zikrettiğimiz gibi, kişinin yaşam şartları, kalitesi ve sağlık hizmeti almasına bağlı olarak normalden daha yavaş seyredebilir. Dolayısıyla yaşlılık dönemi, yaşam kalitesine bağlı olarak daha az sorunlu bir şekilde sürdürülebilir. Yani farklı etkenlere

bağlı olarak başarılı veya başarısız bir yaşlanma seyri ve akabinde yine başarılı ve başarısız bir yaşlılık dönemi geçirebilmek mümkündür. Ancak toplum içerisinde her bireyin, yaşlılığın karakteristik özelliklerine yüklediği anlam ve değer birbirinden farklıdır. Bir kısım bireyler yaşlılığı farklı deneyimlere açık bir dönem olarak görürken (De Freitas, Queiroz & De Suosa, 2010) bir kısmı ise zorluklarla ve hastalıklarla mücadele ya da malum sona hazırlık safhası olarak anlamlandırır.

Yaşlanma bireylerde, güç kaybı, takatsizlik, kemik yapısında ve vücut sistemlerinde zayıflama, derinin buruşması ve incilmesi, saçların dökülmesi ya da ağarması, yaşa bağlı olarak gelişen kamburlaşma, işitme ve görme zaafı gibi fizyolojik ve hücrel zayıflamalarla kendini gösterir.

Yaşlanmayı, doğumdan itibaren geçen yaşlanmayı ifaden kronolojik yaşlanma, yaşamları boyunca bir takım olumsuz dış etmenlere, yıpratıcı olaylara ve hastalıklara maruz kalma neticesinde normal seyriden daha fazla yıpranma ve yaşlanmayı ifade eden fizyolojik yaşlanma, yumurtanın döllenmesinden başlayıp yaşla birlikte bireyin geçirdiği fizyolojik, anatomik ve morfolojik değişimleri yani yaşam süresine bağlı olarak bireyin vücudunda meydana gelen değişimleri (M.E.B., 2011) ifade eden biyolojik yaşlanma, kişinin çalışma yaşamını sonlandırdıktan sonraki yaşam sürecini belirten (M.E.B., 2011), yaşlıların ekonomik koşullarının genelde yaşam koşullarını ve yaşam kalitesini doğrudan etkilemesi (Müftüler, 2018) sebebiyle ortaya çıkan maddi imkânlardaki kısıtlılık nedeniyle gerek beslenme ve gerekse sağlık imkânlarından ve sosyal imkânlardan gereği gibi yararlanamamayı ifade eden ekonomik yaşlanma, aktif çalışma hayatı içerisinde bulunan dönemde bireyin çevresinde var olan sosyal çevre ve sosyal imkânların, aktif iş hayatının sona ermesi, sosyal destekle ayakta kalınan yaşlılık döneminde sosyal çevre ve arkadaş sayısının azalma göstermesi neticesinde ortaya çıkan yalnızlaşma, sosyal ortamlara katılamama ve arkadaş ortam ve sayısında azalması olarak ifade edilebilecek olan sosyal yaşlanma, ve gelişim sürecinde bireylerin deneyimlerinin artması ile birlikte meydana gelen davranış değişiklikleri ve davranışsal uyum yeteneğindeki yaşa bağlı olarak gelişen hassaslaşma, duygusallık, alınganlık, duygusal yıpranmışlık gibi ruhsal değişimleri ifade eden psikolojik yaşlanma şeklinde tiplere ayrılabilir.

Yapılan bu çalışmada, yaşlılığın eşiğindeki bireyler olarak nitelendirilebilecek orta yaştaki kişilerin, bahsi geçen tüm yaşlanma tiplerine dair uzak ve yakın çevrede müşahade ettikleri yaşlı bireylerin olumlu-olumsuz hayat serüvenlerinin de etkisiyle, kaçınılmaz olan ve yaşlanma gerçeğiyle beraber gelen bir takım güçlüklerin neden olduğu ve bu dönemde karşılaşılabilecek en muhtemel zorluklara yönelik kaygı ve korkularını içeren “Yaşlılık Kaygı Anket Formu” soruları çerçevesinde bu döneme dair ne gibi kaygı ve korkulara sahip oldukları ölçülmeye çalışılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Çalışmanın bu bölümünde, çalışmanın problem ve amacı, yöntemi, ölçme araçları ve anketin uygulanması, kişisel bilgi formu, yaşlılık kaygı anket formu, araştırmanın evren ve örnekleme, katılımcılara ait bilgiler ve verilerin çözümlenmesi başlıkları altında araştırma hakkında gerekli olan bilgiler verilmiştir. Çalışmada, yaşlılığın eşiğinde yer alan bireyler olan orta yaştaki bireylerin ve yaşlılığa adım atmış bireylerin, yaşlılığa dair kaygı ve korkularının var olup olmadığı ve bu kaygıların demografik değişkenler ile etkileşimi ve etkileşim derecesi işlenmiştir. Çalışmanın literatür kısmında tarama yöntemi ile, konuyla ilgili dergi, makale, kitap ve konu ile ilgili verilerin ulaşılabileceği kurumlara ait internet sayfa verilerinden yararlanılmış, uygulama kısmında ise araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan ilgili anket formları uygulanmıştır.

Problem ve Amaç

Yaşamı boyunca kişilerin hayatına, hayata dair beklentilerine, endişe ve korkuların ortaya çıkmasına etki eden birçok etken mevcuttur. Bireylerin yaşam döngüsüne bağlı içerisinde belirli bir yaştan sonra ortaya çıkan endişe ve korkulardan birisi de doğal olarak yaşlanma, yaşlanmaya bağlı olarak ortaya çıkabilecek birtakım mağduriyetler, yaşlılıkla gelen bedensel yeti eksikliğine ve çevresindekilerden beklentilerinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine, öz bakım ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamama yanında, bu ihtiyaçların karşılanması gerektiğinde gerekli yardımı bulabilme ya da bulamamaya, yalnız kalmaya vb konulara dair endişe ve korkulardır.

Yaşlılık öncesi gelişim evresi olan orta yaş bireylerin yaklaşmakta olan yaşlılığa yönelik korkuları nelerdir? Yaşlanmaya yönelik korkularla sosyo-demografik değişkenler arasında bir ilişki var mıdır? Çalışmamızda değişkenlere bağlı olarak gelişen yaşlılığın eşiği sayılabilecek orta yaş (yaşlılık öncesi) bireylerde var olan yaşlılık dönemine dair endişe ve korkular nelerdir? Bu endişeler demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir? Özellikle dindarlık ve dini bilgi düzeyi bireylerin yaşlılığa dair kaygılarını etkilemekte midir? Eğer etkiliyorsa ne yönde etki etmektedir? Sorularına dair cevap aranmıştır.

Yöntem

Bu araştırmamız, ülke genelinde, her bölgeden belirli illerde tesadüfi yöntem ile belirlenen orta yaş ve üzeri bireylere elektronik ortamda (online) ulaşılmak suretiyle, yaşlılık dönemine yönelik kaygılarının var olup olmadığı yanında var olan kaygı düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlerle olan ilişkilerini ortaya çıkarmaya çalışan, “Evet-Hayır” şeklinde iki seçenekli cevap içeren sorulardan oluşan anket form ile uygulanan, tarama niteliğinde betimsel (survey) bir araştırmadır.

Araştırmamızın bağımlı değişkeni yaşlılığa yönelik ortaya çıkması muhtemel kaygılar; bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal, ekonomik gelir düzeyi, sağlık düzeyi, çocuk sayısı, sosyal güvence, dini bilgi seviyesi ve dini açıdan deneklerin kendilerini nasıl tanımladıkları değişkenleri oluşturmaktadır.

Ölçme Araçları ve Anketin Uygulanması

Araştırmada 10 sorudan oluşan ve katılımcılara ait demografik değişkenlerin tespitine yönelik “Kişisel Bilgi Formu” ve yaşlılık dönemine yönelik kaygıları ölçmek maksadıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan ve uzman görüşü alınmış olan 16 sorudan müteşekkil “Yaşlılık Kaygı Anket Formu” uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu:

“Kişisel Bilgi Formu”yla araştırmaya katılan deneklerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medenî hal, ekonomik gelir düzeyi, süreklilik arz eden rahatsızlıkların varlığı-yokluğu, çocuk sayısı, sosyal güvencenin var olup olmadığı, sahip olunan dini bilgi düzeyi ve katılımcıların kendilerini dindarlık açısından ne şekilde tanımladıkları) ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

Yaşlılık Kaygı Anket Formu

Katılımcı bireylerin yaşlılık dönemine yönelik korku ve kaygılarını ölçmeye yönelik olarak, Hüseyin Certel ve Mustafa Memiş tarafından hazırlanmış olan 16 sorudan müteşekkil “Yaşlılık Kaygıları Anketi” uygulanmıştır. Anket soruları “Evet” ve “Hayır” şeklinde cevaplanmak suretiyle yaşlılığa yönelik korkularının var olup olmadığını beyan etmişlerdir.

Araştırma, 2020 yılı içerisinde, klasik anket yöntemi ve online anket uygulama yöntemi ile docs.google.com aracılığı hazırlanmış olup, ülke genelinde, bölgeleri temsilen değişik illerde

ankete gönüllü katılım sağlayabilecek deneklere mail ve sosyal medya yolu ile ulaştırılıp, online geri dönüş alınmak suretiyle gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ülke genelini temsilen, online yöntemle ulaşılan katılımcıların bulunduğu iller oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında örneklem grubunu ise, başta Antalya olmak üzere, Isparta, Burdur, İzmir, Ankara, Eskişehir, Konya, İstanbul, İzmir, Adapazarı, Bursa, Samsun, Giresun, Trabzon, Bayburt, Erzurum, Erzincan, Sivas, Tokat, Elazığ, Şanlıurfa, Diyarbakır, Batman illerinde kendilerine ulaşılan orta yaş ve üzeri katılımcı bireyler oluşturmaktadır. Mevcut örneklem grubu, orta yaş grubu, 50-60 yaş grubu 215 (% 76.0) kişi ve 60 yaş ve üzeri bireylerden oluşan 68 (% 24.0) kişi, kadın ve erkek toplam 283 katılımcıdan oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılanların demografik bilgilerinin yüzdelerle dağılımlarının belirlenmesinde ve korku ile ilgili ifadelerle verdikleri yanıtların yüzdelerle dağılımlarının belirlenmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılanların cinsiyet, dini bilgi düzeyi ve dindarlık düzeyine göre korku ile ilgili ifadelerle verdikleri yanıtların karşılaştırılmasında Çapraz tablolar kullanılmış ve Ki-Kare (χ^2) analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde örnekleme uygulanan Yaşlılık Kaygı Anketi'nden elde edilen verilerle yapılan istatistiksel işlemler ve bu işlemlerin sonucu elde edilen bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişken	Alt değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	128	45,2
	Erkek	155	54,8
Yaş grubu	50-59 yaş	215	76,0
	59+ yaş	68	24,0
Eğitim durumu	İlkokul	70	24,7
	Ortaokul	30	10,6
	Lise	52	18,4
	Ön lisans	31	11,0
	Lisans	77	27,2
	Lisansüstü	23	8,1
Medeni durum	Evli	217	76,7
	Bekar	22	7,8
	Boşanmış	18	6,4
	Dul	26	9,2
Gelir durumu	Çok düşük	8	2,8
	Düşük	28	9,9
	Orta düzey	122	43,1
	İyi	108	38,2
	Çok iyi	17	6,0
Kronik rahatsızlığı var mı?	Evet	95	33,6
	Hayır	188	66,4
Çocuğu var mı?	Evet	243	85,9
	Hayır	40	14,1
Çocuk sayısı	1 çocuk	27	11,1
	2 çocuk	95	39,1
	3 çocuk	52	21,4
	4 çocuk	36	14,8
	4+ çocuk	33	13,6
Sosyal güvencesi var mı?	Evet	255	90,1
	Hayır	28	9,9
Dini bilgi düzeyi	Düşük	32	11,3
	Orta Düzey	117	41,3
	Yüksek	134	47,3
Dindarlık düzeyi	Dindar değilim	15	5,3
	Az dindarım	60	21,2
	Dindarım	198	70,0
	Çok dindarım	10	3,5

Araştırmaya katılanların %45,2'si (128 kişi) kadın, %54,8'i (155 kişi) erkek, %76'sı (215 kişi) 50-59 yaş grubunda, %24'ü (68 kişi) 59+ yaş grubundadır. Katılımcıların %24,7'si (70 kişi) ilkokul mezunu, %10,6'sı (30 kişi) ortaokul mezunu, %18,4'ü (52 kişi) lise mezunu, %11'i (31 kişi) ön lisans mezunu, %27,2'si (77 kişi) lisans mezunu, %8,1'i (23 kişi)

lisansüstü eğitim mezunudur. Araştırmaya katılanların %76,7'si (217 kişi) evli, %7,8'i (22 kişi) bekâr, %6,4'ü (18 kişi) boşanmış, %9,2'si (26 kişi) dul olduğunu beyan etmiştir. Katılımcıların %2,8'i (8 kişi) gelir durumunun çok düşük olduğunu ifade ederken, %9,9'u (28 kişi) düşük olduğunu, %43,1'i (122 kişi) orta düzeyde olduğunu, %38,2'si (108 kişi) gelir durumunu iyi olduğunu, %6'sı (17 kişi) çok iyi olduğunu ifade etmektedir. Katılımcıların %33,6'sının (95 kişi) kronik rahatsızlığı bulunurken, %66,4'ünün (188 kişi) kronik rahatsızlığı bulunmamaktadır. Araştırmaya katılanların %85,9'u (243 kişi) çocuk sahibidir ve çocuk sahibi olanların %11,1'i (27 kişi) 1 çocuk sahibi, %39,1'i (95 kişi) 2 çocuk sahibi, %21,4'ü (52 kişi) 3 çocuk sahibi, %14,8'i (36 kişi) 4 çocuk sahibi, %13,6'sı 33 kişi) 4+ çocuk sahibidir. Katılımcıların %90,1'inin (255 kişi) sosyal güvencesi var iken, %9,9'unun (28 kişi) sosyal güvencesi bulunmamaktadır. Katılımcıların %11,3'ü (32 kişi) dini bilgi düzeyini düşük olarak ifade ederken, %41,3'ü (117 kişi) orta düzeyde olduğunu, %47,3'ü 134 kişi) yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Katılımcıların %5,3'ü (15 kişi) dindar olmadığını ifade ederken, %21,2'si (60 kişi) az dindar olduğunu ifade etmekte, %70'i (198 kişi) dindar olduğunu ifade etmekte, %3,5'i (10 kişi) çok dindar olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşlılığa Dönük Korkulara İlişkin Sorulara Verdikleri Yanıtların Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Soru	Yanıt	f	%
Soru 1) Muhtaç olmam halinde çocuklarımla bakmayacağımdan korkuyorum	Evet	97	34,3
	Hayır	186	65,7
Soru 2) Yoksul düşerek maddi yardıma muhtaç olmaktan korkuyorum	Evet	109	38,5
	Hayır	174	61,5
Soru 3) Yalnız kalmaktan, terk edilmekten korkuyorum	Evet	114	40,3
	Hayır	169	59,7
Soru 4) Acze düşüp öz bakım ihtiyaçlarımı yerine getiremeyerek bakıma muhtaç olmaktan ve yeterli bakım alamamaktan korkuyorum	Evet	166	58,7
	Hayır	117	41,3
Soru 5) Beden sağlığımın bozulmasından korkuyorum	Evet	224	79,2
	Hayır	59	20,8
Soru 6) Akıl sağlığımın bozulmasından korkuyorum	Evet	196	69,3
	Hayır	87	30,7
Soru 7) Para kazanamamaktan ve servetimi kaybetmekten korkuyorum	Evet	68	24,0
	Hayır	215	76,0
Soru 8) Başkalarına bağımlı olup bağımsızlığımı kaybetmekten korkuyorum	Evet	161	56,9
	Hayır	122	43,1
Soru 9) Günlük faaliyetlerimi ve hayatımı kontrol edememekten korkuyorum	Evet	177	62,5
	Hayır	106	37,5
Soru 10) Huzurevi veya yaşlı bakım evine düşmekten korkuyorum	Evet	104	36,7
	Hayır	179	63,3
Soru 11) Ölümü arzu edip ölememekten korkuyorum	Evet	120	42,4
	Hayır	163	57,6
Soru 12) Çocuklarımla mürüvvetini görmeden ölmekten korkuyorum	Evet	111	45,3
	Hayır	134	54,7
Soru 13) Eşimin benden önce ölmesinden korkuyorum	Evet	104	47,9
	Hayır	113	52,1
Soru 14) Ölürsen eşimin bir başkasıyla evlenmesinden korkuyorum	Evet	57	26,3
	Hayır	160	73,7
Soru 15) Bakıma muhtaç olup çocuklarıma yük olmaktan korkuyorum	Evet	169	69,5
	Hayır	74	30,5
Soru 16) Unutulmaktan korkuyorum	Evet	151	53,4
	Hayır	132	46,6

34,3'ü "muhtaç olmam halinde çocuklarımın bakmayacağından korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 38,5'i "yoksul düşerek maddi yardıma muhtaç olmaktan korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 40,3'ü "yalnız kalmaktan, terk edilmekten korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 58,7'si "acze düşüp öz bakım ihtiyaçlarımı yerine getiremeyerek bakıma muhtaç olmaktan ve yeterli bakım alamamaktan korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 79,2'si "beden sağlığımın bozulmasından korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 69,3'ü "akıl sağlığımın bozulmasından korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 24'ü "para kazanamamaktan ve servetimi kaybetmekten korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 56,9'u "başkalarına bağımlı olup bağımsızlığımı kaybetmekten korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 62,6'sı "günlük faaliyetlerimi ve hayatımı kontrol edememekten korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 36,7'si "huzurevi veya yaşlı bakım evine düşmekten korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 42,4'ü "ölümü arzu edip ölememekten korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 45,3'ü "çocuklarımın mürüvvetini görmeden ölmekten korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 47,9'ü "eşimin benden önce ölmesinden korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 26,3'ü "ölürsem eşimin bir başkasıyla evlenmesinden korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 69,5'i "bakıma muhtaç olup çocuklarıma yük olmaktan korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiş, 53,4'ü "unutulmaktan korkuyorum" ifadesine evet yanıtı vermiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaşlılığa Dönük Korkulara İlişkin Sorulara Verdikleri Yanıtların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Soru	Yanıt	f / %	Cinsiyet		Anlamlılık
			Kadın	Erkek	
Soru 1	Evet	f %	47 36,7	50 32,3	x ² =,61 sd=1 p=,431
	Hayır	f %	81 63,3	105 67,7	
Soru 2	Evet	f %	64 50,0	45 29,0	x ² =13,01 sd=1 p=,000
	Hayır	f %	64 50,0	110 71,0	
Soru 3	Evet	f %	63 49,2	51 32,9	x ² =7,758 sd=1 p=,005
	Hayır	f %	65 50,8	104 67,1	
Soru 4	Evet	f %	87 68,0	79 51,0	x ² =8,35 sd=1 p=,004
	Hayır	f %	41 32,0	76 49,0	
Soru 5	Evet	f %	106 82,8	118 76,1	x ² =1,89 sd=1 p=,168
	Hayır	f %	22 17,2	37 23,9	
Soru 6	Evet	f %	100 78,1	96 61,9	x ² =8,63 sd=1 p=,003
	Hayır	f %	28 21,9	59 38,1	
Soru 7	Evet	f %	39 30,5	29 18,7	x ² =5,31 sd=1 p=,021
	Hayır	f %	89 69,5	126 81,3	
Soru 8	Evet	f %	79 61,7	82 52,9	x ² =2,22 sd=1 p=,136
	Hayır	f %	49 38,3	73 47,1	
Soru 9	Evet	f %	88 68,8	89 57,4	x ² =3,84 sd=1 p=,049
	Hayır	f %	40 31,3	66 42,6	
Soru 10	Evet	f %	60 46,9	44 28,4	x ² =10,30 sd=1 p=,001
	Hayır	f %	68 60	111 44	
Soru 11	Evet	f %	68 53,1	52 33,5	x ² =11,01 sd=1 p=,001
	Hayır	f %	60 46,9	103 66,5	
Soru 12	Evet	f %	58 54,7	53 38,1	x ² =6,67 sd=1 p=,010
	Hayır	f %	48 45,3	86 61,9	
Soru 13	Evet	f %	44 48,9	60 47,2	x ² =,05 sd=1 p=,811
	Hayır	f %	46 51,1	67 52,8	
Soru 14	Evet	f %	29 32,2	28 22,0	x ² =2,81 sd=1 p=,093
	Hayır	f %	61 67,8	99 78,0	
Soru 15	Evet	f %	82 78,8	87 62,6	x ² =7,42 sd=1 p=,006
	Hayır	f %	22 21,2	52 37,4	
Soru 16	Evet	f %	83 64,8	68 43,9	x ² =12,39 sd=1 p=,000
	Hayır	f %	45 35,2	87 56,1	

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılanların “Soru 1) Muhtaç olmam halinde çocuklarımın bakmayacağından korkuyorum”, “Soru 5) Beden sağlığımın bozulmasından korkuyorum”, “Soru 8) Başkalarına bağımlı olup bağımsızlığımlı kaybetmekten korkuyorum”, “Soru 13) Eşimin benden önce ölmesinden korkuyorum”, ve “Soru 14) Ölürsem eşimin bir başkasıyla evlenmesinden korkuyorum” ifadelerine verdikleri yanıtların cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), diğer ifadelere verdikleri yanıtların ise cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$), anlamlı farklılık bulunan tüm ifadeler dikkate alındığında, araştırmaya katılan kadınların korku durumunun erkeklere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılık olan sorulara ilişkin verilen yanıtlar aşağıda incelenmiştir.

“Soru 2) Yoksul düşerek maddi yardıma muhtaç olmaktan korkuyorum” ifadesine kadınların %50’si evet yanıtı verirken, erkeklerde %29’u evet yanıtı vermiştir.

“Soru 3) Yalnız kalmaktan, terk edilmekten korkuyorum” ifadesine kadınların %50,8’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %32,9’u evet yanıtı vermiştir.

“Soru 4) Acze düşüp öz bakım ihtiyaçlarımı yerine getiremeyerek bakıma muhtaç olmaktan ve yeterli bakım alamamaktan korkuyorum” ifadesine kadınların %68’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %51’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 6) Akıl sağlığımın bozulmasından korkuyorum” ifadesine kadınların %78,1’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %61,9’u evet yanıtı vermiştir.

“Soru 7) Para kazanamamaktan ve servetimi kaybetmekten korkuyorum” ifadesine kadınların %30,5’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %18,7’si evet yanıtı vermiştir.

“Soru 9) Günlük faaliyetlerimi ve hayatımı kontrol edememekten korkuyorum” ifadesine kadınların %68,8’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %57,4’ü evet yanıtı vermiştir.

“Soru 10) Huzurevi veya yaşlı bakım evine düşmekten korkuyorum” ifadesine kadınların %46,9’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %28,4’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 11) Ölümü arzu edip ölememekten korkuyorum” ifadesine kadınların %53,1’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %33,5’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 12) Çocuklarımın mürüvvetini görmeden ölmekten korkuyorum” ifadesine kadınların %57,4’ü evet yanıtı verirken, erkeklerin %38,1’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 14) Ölürsem eşimin bir başkasıyla evlenmesinden korkuyorum” ifadesine kadınların %32,2’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %22’si evet yanıtı vermiştir.

“Soru 15) Bakıma muhtaç olup çocuklarıma yük olmaktan korkuyorum” ifadesine kadınların %78,8’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %62,6’sı evet yanıtı vermiştir.

“Soru 16) Unutulmaktan korkuyorum” ifadesine kadınların %64,8’i evet yanıtı verirken, erkeklerin %43,9’u evet yanıtı vermiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Yaşlılığa Dönük Korkulara İlişkin Sorulara Verdikleri Yanıtların Dini Bilgi Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Soru	Yanıt	f / %	Dini bilgi düzeyi			Anlamlılık
			Düşük	Orta	Yüksek	
Soru 1	Evet	f %	12 37,5	49 41,9	36 26,9	$x^2=6,41$ sd=2 p=,040
	Hayır	f %	20 62,5	68 58,1	98 73,1	
Soru 2	Evet	f %	12 37,5	56 47,9	41 30,6	$x^2=7,87$ sd=2 p=,019
	Hayır	f %	20 62,5	61 52,1	93 69,4	
Soru 3	Evet	f %	14 43,8	58 49,6	42 31,3	$x^2=8,80$ sd=2 p=,012
	Hayır	f %	18 56,3	59 50,4	92 68,7	
Soru 4	Evet	f %	27 84,4	78 66,7	61 45,5	$x^2=21,35$ sd=2 p=,000
	Hayır	f %	5 15,6	39 33,3	73 54,5	
Soru 5	Evet	f %	32 100,0	97 82,9	95 70,9	$x^2=14,96$ sd=2 p=,001
	Hayır	f %	0 0,0	20 17,1	39 29,1	
Soru 6	Evet	f %	31 96,9	87 74,4	78 58,2	$x^2=20,57$ sd=2 p=,000
	Hayır	f %	1 3,1	30 25,6	56 41,8	
Soru 7	Evet	f %	14 43,8	34 29,1	20 14,9	$x^2=14,52$ sd=2 p=,001
	Hayır	f %	18 56,3	83 70,9	114 85,1	
Soru 8	Evet	f %	29 90,6	76 65,0	56 41,8	$x^2=30,41$ sd=2 p=,000
	Hayır	f %	3 9,4	41 35,0	78 58,2	
Soru 9	Evet	f %	27 84,4	81 69,2	69 51,5	$x^2=15,72$ sd=2 p=,000
	Hayır	f %	5 15,6	36 30,8	65 48,5	
Soru 10	Evet	f %	12 37,5	50 42,7	42 31,3	$x^2=3,49$ sd=2 p=,174
	Hayır	f %	20 62,5	67 57,3	92 68,7	
Soru 11	Evet	f %	18 56,3	59 50,4	43 32,1	$x^2=11,43$ sd=2 p=,003
	Hayır	f %	14 43,8	58 49,6	91 67,9	
Soru 12	Evet	f %	7 31,8	51 48,1	53 45,3	$x^2=1,95$ sd=2 p=,377
	Hayır	f %	15 68,2	55 51,9	64 54,7	
Soru 13	Evet	f %	8 53,3	47 52,8	49 43,4	$x^2=1,96$ sd=2 p=,374
	Hayır	f %	7 46,7	42 47,2	64 56,6	
Soru 14	Evet	f %	4 26,7	23 25,8	30 26,5	$x^2=,01$ sd=2 p=,993
	Hayır	f %	11 73,3	66 74,2	83 73,5	
Soru 15	Evet	f %	18 81,8	79 75,2	72 62,1	$x^2=6,23$ sd=2 p=,044
	Hayır	f %	4 18,2	26 24,8	44 37,9	
Soru 16	Evet	f %	18 56,3	71 60,7	62 46,3	$x^2=5,33$ sd=2 p=,069
	Hayır	f %	14 43,8	46 39,3	72 53,7	

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılanların “Soru 10) Huzurevi veya yaşlı bakım evine düşmekten korkuyorum”, “Soru 12) Çocuklarımların mürüvvetini görmeden ölmekten korkuyorum”, “Soru 13) Eşimin benden önce ölmesinden korkuyorum”, “Soru 14) Öürsem eşimin bir başkasıyla evlenmesinden korkuyorum”, “Soru 16) Unutulmaktan korkuyorum” ifadelerine verdikleri yanıtların dini bilgi düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), diğer ifadelere verdikleri yanıtların ise dini bilgi düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$), anlamlı farklılık bulunan tüm ifadeler dikkate alındığında, araştırmaya katılan dini bilgi düzeyi düşük olanların korku durumunun dini bilgi düzeyi orta seviyede ve yüksek seviyede olanlara oranla daha yüksek olduğu, korku durumu en az olanların ise çoğunlukla dini bilgi düzeyi yüksek olanların olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılık olan sorulara ilişkin verilen yanıtlar aşağıda incelenmiştir.

“Soru 1) Muhtaç olmam halinde çocuklarımların bakmayacağından korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %37,5’i evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %41,9’u evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %26,9’u evet yanıtı vermiştir.

“Soru 2) Yoksul düşerek maddi yardıma muhtaç olmaktan korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %62,5’i evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %52,1’i evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %69,4’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 3) Yalnız kalmaktan, terk edilmekten korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %43,8’i evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %49,6’sı evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %31,3’ü evet yanıtı vermiştir.

“Soru 4) Acze düşüp öz bakım ihtiyaçlarımlarını yerine getiremeyerek bakıma muhtaç olmaktan ve yeterli bakım alamamaktan korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %84,4’ü evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %66,7’si evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %45,5’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 5) Beden sağlığımların bozulmasından korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %100’ü evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %82,9’u evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %70,9’u evet yanıtı vermiştir.

“Soru 6) Akıl sağlığımların bozulmasından korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %96,9’u evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %74,4’ü evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %58,2’si evet yanıtı vermiştir.

“Soru 7) Para kazanamamaktan ve servetimi kaybetmekten korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %43,8’i evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %29,1’i evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %14,9’u evet yanıtı vermiştir.

“Soru 8) Başkalarına bağımlı olup bağımsızlığımlarını kaybetmekten korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %90,6’sı evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %65’i evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %41,8’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 9) Günlük faaliyetlerimi ve hayatımı kontrol edememekten korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %84,4’ü evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %69,2’si evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %51,5’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 11) Ölümü arzu edip ölememekten korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %56,3’ü evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %50,4’ü evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %32,1’i evet yanıtı vermiştir.

“Soru 15) Bakıma muhtaç olup çocuklarımlarına yük olmaktan korkuyorum” ifadesine dini bilgi düzeyi düşük olanların %81,8’i evet yanıtı verirken, dini bilgi düzeyi orta seviyede olanların %75,2’i evet yanıtı vermiş, dini bilgi düzeyi yüksek olanların %62,1’i evet yanıtı vermiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Yaşlılığa Dönük Korkulara İlişkin Sorulara Verdikleri Yanıtların Dindarlık Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Soru	Yanıt	f / %	Dindarlık düzeyi				Anlamlılık
			Dindar değilim	Az dindarım	Dindarım	Çok dindarım	
Soru 1	Evet	f %	4 26,7	27 45,0	64 32,3	2 20,0	$\chi^2=4,68$ sd=3 p=,196
	Hayır	f %	11 73,3	33 55,0	134 67,7	8 80,0	
Soru 2	Evet	f %	3 20,0	30 50,0	72 36,4	4 40,0	$\chi^2=5,91$ sd=3 p=,116
	Hayır	f %	12 80,0	30 50,0	126 63,6	6 60,0	
Soru 3	Evet	f %	5 33,3	35 58,3	71 35,9	3 30,0	$\chi^2=10,47$ sd=3 p=,015
	Hayır	f %	10 66,7	25 41,7	127 64,1	7 70,0	
Soru 4	Evet	f %	7 46,7	50 83,3	104 52,5	5 50,0	$\chi^2=19,33$ sd=3 p=,000
	Hayır	f %	8 53,3	10 16,7	94 47,5	5 50,0	
Soru 5	Evet	f %	12 80,0	57 95,0	147 74,2	8 80,0	$\chi^2=12,03$ sd=3 p=,007
	Hayır	f %	3 20,0	3 5,0	51 25,8	2 20,0	
Soru 6	Evet	f %	11 73,3	55 91,7	122 61,6	8 80,0	$\chi^2=20,24$ sd=3 p=,000
	Hayır	f %	4 26,7	5 8,3	76 38,4	2 20,0	
Soru 7	Evet	f %	1 6,7	26 43,3	39 19,7	2 20,0	$\chi^2=16,85$ sd=3 p=,001
	Hayır	f %	14 93,3	34 56,7	159 80,3	8 80,0	
Soru 8	Evet	f %	10 66,7	47 78,3	98 49,5	6 60,0	$\chi^2=16,28$ sd=3 p=,001
	Hayır	f %	5 33,3	13 21,7	100 50,5	4 40,0	
Soru 9	Evet	f %	11 73,3	44 73,3	115 58,1	7 70,0	$\chi^2=5,64$ sd=3 p=,130
	Hayır	f %	4 26,7	16 26,7	83 41,9	3 30,0	
Soru 10	Evet	f %	3 20,0	29 48,3	66 33,3	6 60,0	$\chi^2=8,59$ sd=3 p=,035
	Hayır	f %	12 80,0	31 51,7	132 66,7	4 40,0	
Soru 11	Evet	f %	4 26,7	37 61,7	75 37,9	4 40,0	$\chi^2=12,32$ sd=3 p=,006
	Hayır	f %	11 73,3	23 38,3	123 62,1	6 60,0	
Soru 12	Evet	f %	2 16,7	24 52,2	81 45,5	4 44,4	$\chi^2=4,85$ sd=3 p=,183
	Hayır	f %	10 83,3	22 47,8	97 54,5	5 55,6	
Soru 13	Evet	f %	4 36,4	25 75,8	70 42,9	5 50,0	$\chi^2=12,46$ sd=3 p=,006
	Hayır	f %	7 63,6	8 24,2	93 57,1	5 50,0	
Soru 14	Evet	f %	1 9,1	13 39,4	40 24,5	3 30,0	$\chi^2=4,93$ sd=3 p=,177
	Hayır	f %	10 90,9	20 60,6	123 75,5	7 70,0	
Soru 15	Evet	f %	7 58,3	39 84,8	118 67,0	5 55,6	$\chi^2=7,10$ sd=3 p=,069
	Hayır	f %	5 41,7	7 15,2	58 33,0	4 44,4	
Soru 16	Evet	f %	5 33,3	43 71,7	96 48,5	7 70,0	$\chi^2=13,50$ sd=3 p=,004
	Hayır	f %	10 66,7	17 28,3	102 51,5	3 30,0	

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılanların “Soru 1) Muhtaç olmam halinde çocuklarımın bakmayacağından korkuyorum”, “Soru 2) Yoksul düşerek maddi yardıma muhtaç olmaktan korkuyorum”, “Soru 9) Günlük faaliyetlerimi ve hayatımı kontrol edememekten korkuyorum”, “Soru 12) Çocuklarımın mürüvvetini görmeden ölmekten korkuyorum”, “Soru 14) Ölürsem eşimin bir başkasıyla evlenmesinden korkuyorum”, “Soru 15) Bakıma muhtaç olup çocuklarıma yük olmaktan korkuyorum” ifadelerine verdikleri yanıtların dindarlık düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$), diğer ifadelere verdikleri yanıtların ise dindarlık düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ($p<0,05$), anlamlı farklılık bulunan tüm ifadeler dikkate alındığında, araştırmaya katılan dindarlık düzeyi az olanların korku durumunun dindar olmayan, dindar olan, çok dindar olanlara oranla daha yüksek olduğu, korku durumu en az olanların ise çoğunlukla dindar olmayanlar olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılık olan sorulara ilişkin verilen yanıtlar aşağıda incelenmiştir.

“Soru 3) Yalnız kalmaktan, terk edilmekten korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %33,3’ü evet yanıtı verirken, az dindar olanların %58,3’ü evet yanıtı vermiş, dindar olanların %35,9’u evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %30’u evet yanıtını vermiştir.

“Soru 4) Acze düşüp öz bakım ihtiyaçlarımı yerine getiremeyerek bakıma muhtaç olmaktan ve yeterli bakım alamamaktan korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %46,7’si evet yanıtı verirken, az dindar olanların %83,3’ü evet yanıtı vermiş, dindar olanların %52,5’i evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %50’si evet yanıtını vermiştir.

“Soru 5) Beden sağlığımın bozulmasından korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %80’i evet yanıtı verirken, az dindar olanların %95’i evet yanıtı vermiş, dindar olanların %74,2’si evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %80’i evet yanıtını vermiştir.

“Soru 6) Akıl sağlığımın bozulmasından korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %73,3’ü evet yanıtı verirken, az dindar olanların %91,7’si evet yanıtı vermiş, dindar olanların %61,6’si evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %80’i evet yanıtını vermiştir.

“Soru 7) Para kazanamamaktan ve servetimi kaybetmekten korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %6,7’si evet yanıtı verirken, az dindar olanların %43,3’i evet yanıtı vermiş, dindar olanların %19,7’si evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %20’si evet yanıtını vermiştir.

“Soru 8) Başkalarına bağımlı olup bağımsızlığımı kaybetmekten korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %66,7’si evet yanıtı verirken, az dindar olanların %78,3’ü evet yanıtı vermiş, dindar olanların %49,5’i evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %60’ı evet yanıtını vermiştir.

“Soru 10) Huzurevi veya yaşlı bakım evine düşmekten korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %20’si evet yanıtı verirken, az dindar olanların %8,3’ü evet yanıtı vermiş, dindar olanların %33,3’ü evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %60’ı evet yanıtını vermiştir.

“Soru 11) Ölümü arzu edip ölememekten korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %26,7’si evet yanıtı verirken, az dindar olanların %61,7’si evet yanıtı vermiş, dindar olanların %37,9’u evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %40’ı evet yanıtını vermiştir.

“Soru 13) Eşimin benden önce ölmesinden korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %36,4’ü evet yanıtı verirken, az dindar olanların %75,8’i evet yanıtı vermiş, dindar olanların %42,9’u evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %50’si evet yanıtını vermiştir.

“Soru 16) Unutulmaktan korkuyorum” ifadesine dindar olmayanların %33,3’ü evet yanıtı verirken, az dindar olanların %71,7’si evet yanıtı vermiş, dindar olanların %48,5’i evet yanıtı vermiş, çok dindar olanların %70’i evet yanıtını vermiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde gerek 50-60 yaş bireylerde gerekse 60 yaş üzeri bireylerde yaşlılığa yönelik korkuların tamamında cinsiyet faktörüne bağlı olarak gelişen anlamlı farklılaşmanın olduğu, kadın katılımcılarda tüm korkulara ait düzeylerin Erkek katılımcılardan fazla olduğu görülmüştür. Çalışmada ter alan “Çocuklarımın mürüvvetini görmeden ölmekten korkuyorum”, “Ölürsem eşimin başkasıyla evlenmesinden korkuyorum” ve Bakıma muhtaç olup çocuklarıma yük olmaktan korkuyorum” sorularına verilen yanıtların yüzdeler dağılımlarının birbirine yakın olduğu yani dindar olan ve olmayan bireylerde birbirine yakın düzeylerde bir kaygı düzeyine sahip olduğu, ancak “Yalnız kalmaktan korkuyorum” sorusuna verilen yanıtların, dindarlık seviyelerine göre farklılaştığı, dindar olmayan ve az dindar olan bireylerde bu korkunun daha hâkim olduğu; “Acze düşüp özbakım ihtiyaçlarını karşılayamama korkusunun” ise dindar ve çok dindar bireylerde fazla olduğu görülmüştür. Beden sağlığının bozulmasından korkanların yüzdeler dağılımlarına göre dindar olmayan ve az dindar bireyler olduğu görülmüştür. Akıl sağlığını kaybetme korkusuna ait dağılımlarda, az dindar ve dindar olmadığını ifade eden bireylerde oranın yüksek olduğu; para kazanamama ve servetini kaybetme korkusunun genel dağılımına bakıldığında korku yüzdesi düşük olmakla birlikte az dindar olduğunu belirten katılımcıların yüzdeler seviyesinin diğerlerine oranla biraz daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir diğer korku olan başkalarına bağımlı olup bağımsızlığını kaybetme korkusu, az dindar ve dindar olmadığını ifade eden bireylerde fazla; huzur evi ve yaşlı bakım evlerine düşme korkusunun dindar ve çok dindar olduğunu ifade eden bireylerde daha yaygın olduğu; ölümü arzu edip ölememe korkusunun dağılımları arasında anlamlı ve büyük fark olmamakla beraber, az dindar ve çok dindar olduğunu söyleyen bireylerde diğerlerine göre yüksek çıkmıştır. Eşinin kendisinden önce ölmesinden korkanların dağılımına bakıldığında ise, cinsiyet değişkenine göre de anlamlı farklılık arz eden bu korkunun, çok dindarlarda yüksek gözükmesine rağmen az dindar olduğunu ifade eden bireylerde anlamlı derecede yüksek olduğu; unutulmaktan korktuğunu söyleyen bireylerin dağılımına bakıldığında ise az dindar ve çok dindar olduğunu ifade eden bireylerde oldukça yüksek bir oran karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, yaşlılık öncesi orta yaş bireylerin, yaşlılığa dair kaygı anket formunda verilen endişe ve korkulara sahip oldukları, bu korku ve endişelerin dağılımlarının farklılaşmasında cinsiyet, dindarlık ve dini bilgi seviyelerinin anlamlı farklılaşmalara neden olduğu, genel itibarıyla kadın katılımcılarda hâkim korkuların erkeklere nazaran daha yüksek iken ölçekte yer alan korkuların dindarlık düzeylerine göre ve korkuya göre farklılaştığı görülmüş, dindarlığın da yaşlılığa dair korku ve endişe düzeylerinde farklılaşmalara sebep olan bir değişken olduğu sonucuna varılmıştır.

İnsanoğlu için hayatı boyunca kaygı ve korku kaynağı teşkil eden birçok durum mevcuttur. Bu kaygı ve korkular kimi zaman korkulan durumun çözüme kavuşturulması ile bertaraf edilebilirken kimi zaman da bertaraf edilebilme imkânı olmayan, süreklilik arz eden durumlara beraber kaygı ve korkular da devamlı olabilmekte hatta katlanabilmektedir.

Yaşlanma, süreklilik arz eden, doğumla başlayıp ölümlle son bulan bir süreci ifade eder. Bu sürecin son evrelerini teşkil eden yaşlılık dönemi ise, beraberinde getireceği yeti zayıflaması ya da yitimleri, bünyenin eski güç, kuvvet ve kudretinden uzaklaşması, vücut fonksiyonlarındaki yavaşlama, bozulma vb. gibi etkenler sebebiyle hayata ve gündelik yaşama dair birçok korku ve tereddüdü de beraberinde getirebilmektedir. Öz bakım ihtiyaçlarının karşılanması, başkalarının yardımına muhtaç olma, günlük yaşantısını kontrol edememe, yalnızlaşma-terk edilme, eğer varsa evlatlarından ve çevresinden bakım yardımı alamama gibi bu dönemi daha da zorlaştıracak olan birçok korkuyu beraberinde getiren bir dönemdir.

Yaşlılık öncesi yaşam kalitesi, gelir düzeyi, yaşlılığa yönelik birikim yapabilme, yeterli ve kaliteli sağlık ve gıda imkânlarına ulaşabilmiş olmanın, yaşlılık dönemindeki yaşantıyı etkilediği de muhakkaktır. Hayatın yordduğu, yıpratıldığı, çileli ve sıkıntılarla dolu bir hayatın, öncesinde olduğu gibi yaşlılık döneminde de yaşam kalitesini düşürmesi ve hayatı çekilmez kılması muhtemeldir. “Başarılı ve başarısız yaşlanma” veya “bilinçli ve bilinçsiz yaşlanma” olarak adlandırılan öncesindeki yaşantı ve imkânlarla yaşlılık dönemi yaşantısına etkisinin adeta harmanlandığı bu kavramlar, ömrün son demelerini ya huzur içerisinde geçirilen bir sonbahar, ya da sıkıntılarla dolu bir kış mevsimi gibi geçirmeyi tarif eden kavramlardır. 50 yaş ve üzeri bireyler, yaşlılığın arefesinde ve yaşlılığın en yakın namzedi konumundaki evrede bulunan kişilerdir. Aile ya da yakın sosyal çevre içerisinde yaşlılığa ve yaşlıların sorunlarına dair şahit olunan sıkıntı ve problem ve korkular, bu yaş grubu üzerinde de yaşlılığa dair bir korku ve psikolojik baskı unsuru teşkil ederler. Adım atmaya üzere oldukları gelişim döneminin getirdiği zorluklar ve kaybedilmek üzere olan eski güç, takat ve yetiler, karşısına çıkabilecek güçlükleri aşma ve zorluklarla baş etme konusunda kişilerde kaygı ve stres unsuru teşkil edebilirler. Hayatın kendisinin başlı başına hayata dair bir öğretmen, bir tecrübe unsuru olduğunu, karşılaşılan ve başa gelme ihtimali aslında hiç de uzak olmayan tecrübî unsurları göz önünde bulundurarak, bizi bekleyen zorlukların olduğunu bildiğimiz yaşlılık dönemine daha bilinçli hazırlanmak, imkânın elde olduğu dönemde hayata dair fırsatları iyi değerlendirmek, maddi sıkıntıların baş göstereceği bu döneme maddi-manevi olarak hazırlanmak, yaşlıların tabiriyle “hayatı yaşarken, ihtiyarlığa da pay ayırmak” gerektiğini, kültürümüzden kaynaklı ailevi değerlere daha sıkı sarılmak suretiyle bu zor dönemi yaşayan yaşlı bireylere sahip çıkmak, ellerinden tutmak, yardımlarına koşmak gerektiği unutmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Amiri, M. (2018). Problems faced by old age people. *The International Journal of Indian Psychology*, , 6 (3), 53-63. doi: 10.25215/0603.026
- Aslan, M., & Hocoğlu, Ç. (2017). Yaşlanma ve yaşlanma dönemiyle ilişkili psikiyatrik sorunlar. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 53-62.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Birinci Baskı. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (2000). *İnsan ve Davranışı*. 10. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- De Freitas, M. C., Queiroz, T. A. & De Suosa, J. A.V. (2010). The meaning of old age and the aging experience of in the elderly. *Rev Esc Enferm USP*, 44(2), 403-408.
- Gençöz, T. (1998). Korku: Sebepleri, sonuçları ve başatma yolları. *Kriz Dergisi*, 6 (2), 9-16.
- Kowal, P. & Dowd J.E. (2001). *Definition of an older person. Proposed working definition of an older person in Africa for the MDS Project*. Geneva: World Health Organization. 1-4.
- Küçük, M. (2016). Kırsal alanlarda yaşlı yerel halkın karşılaştığı sorunlar: Konya ili Derebucak ilçesi üzerine bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (1), 29-48.
- Manav, F. (2011). Kaygı kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 5 (9), 201-211.
- Milli Eğitim Bakanlığı (Aile ve Tüketici Hizmetleri). (2011). *Yaşlılık süreci*. Ankara.
- Müftüler, H. G. (2018). Yaşlılar açısından yaşlılık gerçeği. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 92-129.
- Saygılı, S. (2017). *Yaşlılık psikolojisi*. İstanbul: Türdav Yayınları.
- United Nations. (2019). Department of economic and social affairs, population division. *World Population Ageing 2019: Highlights (ST/ESA/SER.A/430)*.

Wiles, D. (1987). Who is Old?: Defining Old Age. *Australian Journal on Ageing*, 6 (4).
<http://documents1.worldbank.org/curated/en/973571468174557899/pdf/multi-page.pdf>,
erişim tarihi: 28.03.2020
<https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Report.pdf>, erişim tarihi: 29.03.2020
<http://www.unfpa.org/>, erişim tarihi: 30.03.2020
<http://www.tuik.gov.tr/>, erişim tarihi: 30.03.2020
www.unpopulation.org/, erişim tarihi: 30.03.2020
<http://www.antalyapsikolojikdanisma.com/kaygi-ve-korku-nedir-kaygi-ve-korku-arasindaki-farklar-nelerdir>, erişim tarihi: 28.03.2020
<http://www.noronpsikiyatri.com/psikiyatri/korku-nedir/>, erişim tarihi: 30.03.2020

EXTENDED ABSTRACT

The world population is aging rapidly in parallel with the increase in the population of the world we live on. This increase in the elderly population is influenced by the prolongation of life expectancy due to the increase in the quality of life, the decrease in fertility rates, advances and innovations in treatment and health facilities, and the increase in food diversity and quality nutrition opportunities. Looking at the data of the World Health Organization in 2018, it was stated that 680 million 204 thousand people in the world population of over 7.5 billion consisted of people aged 65 and over, and by 2019, one in every eleven people of the world population was made up of elderly individuals. It is estimated that this elderly population, whose ratio to the world population is 8.5%, will exceed 25% in 2050 and 35% in 2100.

The population of Turkey in parallel with the aging of the world population also tends to aging. The population over 65 years old, which was 7.7% in 2013, is predicted to rise to 26% by 2050. It is possible to say that the factors affecting the elderly population increase in our country are no different from the factors affecting the elderly population growth rate in the world.

Man is born, grows, develops and eventually dies like any living creature. This situation expresses a natural life cycle for human beings as in all living things. Old age, which is the period in which individuals encounter the most problems in their life adventures, naturally leads them to some worries and fears. These problems, which are likely to be encountered by individuals in old age, may arise from daily life, mutual relationships, as well as physical problems, ailments, some loss of physical disability, loss of strength and deficiencies that are likely to be caused by advanced age, and difficulties in meeting their needs. Because the old age period is a difficult process in which individuals' relationships with their family and social environments differ, diseases begin to emerge and physical weaknesses emerge. Therefore, possible difficulties that may arise may have negative effects on the psychology of individuals before old age. Negative examples created by individuals living in the old age that individuals encounter in their social environment and in the media can affect their fears and anxieties about this period.

These concerns, which are inevitable for individuals to face in old age include factors such as the weakening of the physical abilities of individuals, the difficulties they experience in fulfilling their self-care needs and the need for help to meet these needs, the increase in their illness and the need for hospital, as well as the inability to work and earn money due to old age, can be considered as a reason. In addition, parallel to the fact that the modern age affects many areas, it has been inevitable that the family structure will be affected. As a result of this, the widespread understanding of the nuclear family and living conditions may cause elderly

individuals not to find their children with them when needed, have to face loneliness, sometimes even being forgotten and left to their own fate.

Being a part of the natural cycle in living things, aging is a period that brings many difficulties. The emerging weakness or lack of ability to meet their needs causes the life to be difficult for the person in this period and the need for external assistance and support appears. This situation expresses an inevitable natural period that is valid for human beings as in all living things. With the advancement of age, a continuous decline occurs in the functions of the heart, circulation, excretory, respiratory and immune systems. The degree of this regression may progress slower than normal depending on the person's living conditions, quality and healthcare service, so the old age can be sustained less problematically depending on the quality of life. In other words, depending on the factors, it is possible to have a "successful or unsuccessful aging" course followed by a successful and unsuccessful aging period. However, the meaning and value attributed to the characteristics of old age by each individual in society are different from each other. Some individuals see old age as a period open to different experiences, while others consider it a stage of struggle with difficulties and diseases and preparation for death. Aging, which is a process, can be categorized as chronic, physiological, biological, economic, social and psychological aging depending on many factors. These types of aging progress to different degrees in each individual. In the study, by providing information about the types of aging, the factors that may affect the anxiety of the individuals regarding aging are clarified.

In the study, the anxieties that are likely to be brought about by aging and the changes in these anxieties due to demographic variables were examined in middle-aged and elderly individuals. In the study, a "personal information form" consisting of 10 questions and an "old age anxiety questionnaire form" consisting of 16 questions prepared by the researchers and seeking expert opinion were used and the results were analyzed and tabulated with the SPSS 22.0 statistical program.

The findings obtained from the study revealed that pre-aged, ie middle-aged individuals have worries and fears given in the anxiety about old age questionnaire, and gender, religiosity and religious knowledge levels cause significant differences in the differentiation of the distribution of these concerns. In general, while prevailing anxieties were higher in female respondents than males, it was observed that concerns about aging in the questionnaire differ according to their level of religiosity and type of anxiety. It was concluded that religiosity is another variable that causes differentiation in the levels of anxiety about aging.